

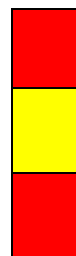
Sammanfattning av Sidas bedömning av utvecklingen mot strategimålen och insatsportföljens genomförande

Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

Mål¹Portfölj²

Stärkt kapacitet i det civila samhället
Bidra till en hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner

Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter

Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

Förbättrade förutsättningar för hållbar ekonomi & samhällsstyrning

¹ Bedömning av utvecklingen mot **strategimålen**: Grön: Önskvärd riktning; Gul: Delvis önskvärd riktning; Röd: Ej önskvärd riktning.

² Bedömning av **insatsportföljens genomförande**: Grön: Enligt plan; Gul: Delvis enligt plan; Röd: Ej enligt plan.

1 Översikt över strategisammanhanget

Strategibelopp: 90 MSEK Utbetalat belopp 2017: 15,7 MSEK Antal insatser 2017: 8

1.1 Förändringar i kontexten

Normaliseringsprocessen, som inleddes i december 2015, har till viss del avstannat efter att Donald Trump inlett sin politik kring Kuba. Den tidigare optimismen som fanns efter Barack Obamas historiska besök i mars 2016 har bytts ut mot en mer pessimistisk bild av framtiden. USA avskaffade i januari 2017 de särskilda migrationsregler som gällde för kubaner och USA:s nya regering återinförde senare under året vissa restriktioner kring amerikaners resor till Kuba. Relationen mellan de båda länderna försämrades kraftigt, i synnerhet i samband med de misstänkta ljudattackerna mot amerikanska diplomater och USA:s svar som var att kraftigt reducera den amerikanska ambassadens personal. Relationen mellan USA och Kuba idag liknar mer den som rådde under kalla kriget. Under 2017 var det främst denna tillbakagång i relationen mellan USA och Kuba som var den stora förändringen i kontexten.

1.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

Det finns ingen formell givarsamordning och det finns för närvarande ingen tillgänglig statistik över givarkontexten eller hur stor andel av statsbudgeten som biståndet utgör. Sveriges bistånd i relation till landets biståndsvolym bedöms ändå vara minimal. Sidas bedömning är att de större givarna främst är EU, Schweiz, Kanada, Spanien, FN och USA. Sida har en kontinuerlig dialog med ett antal givare med närvaro i landet. Den gemensamma EU-strategin Multiannual Indicative Programme, MIP, gäller under perioden 2014–2020, med följande prioriterade områden; uthålligt jordbruk, matsäkerhet, miljö och klimat samt stöd till uthållig ekonomisk och social modernisering.

Avtalet mellan Kuba och EU om politisk dialog och samarbete undertecknades i december 2016. Avtalet innehåller också en överenskommelse om en omfattande policydialog på sektornivå och för handel och handelssamarbete. Det nya samarbetsavtalet ligger nu hos EU:s medlemsstater för ratificering.

1.3 Synergier med andra svenska strategier

Synergier finns med Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016–2022³ då svenska ramorganisationer kan inkludera Kuba i sina ramstöd och under 2017 utgick ett mindre stöd till Kuba från Union till Union. Inom ramen för Kubastrategin har Sida inlett ett stöd till Diakonia som även är en ramorganisation till Sida med finansiering genom strategin som nämns ovan. Internt erfarenhetsutbyte har härigenom kommit på plats kopplat till detta stöd. Sida förutser även synergier med Resultatstrategin för kapacitetsutveckling och utbyten för 2014–2017⁴, då Sida kommer att erbjuda kubaner tillgång till Sidas instrument *International Training Programmes*, ITP. Förhoppningen är att ett program som är relevant för Latinamerika kan tas fram inom en snar framtid.

³ Diarienummer: UD2016/10135/IU

⁴ Diarienummer: UF2013/78299/UD/USTYR, förlängd under 2018.

Under 2017 har inget direkt humanitärt stöd från Sida utgått till Kuba, men Sveriges omfattande kärnstöd till relevanta FN-organisationer och Rödakorsrörelsen med anledning av orkanen Matthew kom även Kuba till del.

Sida ser möjlighet att stärka synergier med Strategin för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom hållbar miljö, hållbart klimat och hav, samt hållbart nyttjande av naturresurser 2018-2022 i de fall det finns globala eller regionala program som har delar där Kuba är med. Detta kan stärkas genom att WBTLA har information om finansiering som går till Kuba och på så sätt bidrar till strategimålen.

1.4 Fördelning mellan stödområden

Stödområde	2017
1. Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter	44%
2. Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor	56%

Under 2017 var fördelningen mellan stödområden ca 44% till stödområde 1, *Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter*, och ca 56% till stödområdet 2, *Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor*. Portföljen är under uppbyggnad och Sida förutser att det under strategiperioden kommer det att finnas en större tyngdpunkt inom stödområde 1.

Sida arbetar med att både de fattigas perspektiv på utveckling samt rättighetsperspektivet är integrerade i stöden för att skapa en insatsportfölj som minskar sårbarhet och stärker hållbarheten i den känsliga kontext som Kuba utgör. Principerna om icke-diskriminering, deltagande, öppenhet och transparens återspeglas i alla partners olika aktiviteter. Miljö- och klimat, jämställdhetsperspektivet beaktas i alla stöd. Miljö och klimatperspektivet behöver stärkas ytterligare under kommande år.

2 Resultatredovisning

2.1 Stödområde 1: Stärkt demokrati och jämställdhet samt ökad respekt för mänskliga rättigheter

2.1.1 Mål 1.1: Stärkt kapacitet i det civila samhället och ett mer gynnsamt samhällsklimat för civila samhällets organisationer

Utveckling mot strategimålet

Det finns inga tecken på förbättring vad gäller ett mer gynnsamt samhällsklimat för civila samhällets organisationer. Enligt den kubanska konstitutionen är det inte möjligt att organisera sig i oberoende rörelser, fackföreningar eller politiska partier. Den kubanska regeringen nekar till att registrera nya organisationer som inte är kontrollerade av staten och de tvingas därför att verka i juridisk limbo med undantag från kyrkliga eller ekumeniska organisationer.

Det oberoende civilsamhället har under senare år utökats med aktörer som bloggare och oberoende journalister samtidigt krymper utrymmet för kritiska röster och därmed civilsamhällets möjligheter att verka. Enligt Freedom House har inga formella framsteg skett i demokratisk riktning under året och repression gentemot det oberoende civilsamhället har fortsatt⁵. Sidas bedömning är att utvecklingen mot strategimålet inte går i önskvärd riktning.

Portföljnivå

Enligt årsplanen har en insats beslutats om och implementeringen har inletts och fungerat väl. Under året har Sida fattat beslut om ytterligare en insats som avser bidra till målet och portföljen är under långsam uppbyggnad. Partners har kunnat genomföra verksamheten till största delen men en lokal samarbetspartner blev ombedd att ställa in en planerad aktivitet då ämnet var för känsligt vilket visar att det är en balansgång kring vad som är möjligt att genomföra och inte. Det är samtidigt Sidas bedömning att strategin på portföljnivå i relation till stärkt kapacitet i det civila samhället går i önskvärd riktning.

Insatsnivå

Ett av **Diakonias** huvudfokus är att stärka deras samarbetspartners kapacitet inom strategiska områden och under 2017 har de bidragit till stärkt administrativ och programbaserad kunskap genom förbättrade verksamhetsplaner, budget samt årsrapportering och mer effektiv administrativ hantering. Transparens som metod och verktyg är en viktig strategisk del i organisationsutvecklingen. Exempel på konkreta resultat är att en av deras partner har fått erkännande som juridisk person, vilket ger ett förstärkt legalt skydd åt organisationen samt en partners arbete med att skapa en nationell grupp av jurister och andra akademiker med uppgift att studera framsteg och utmaningar kring den legala utvecklingen i pågående reformer⁶.

2.1.2 Mål 1.2 Bidra till en hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner

Utveckling mot strategimålet

De senaste årens ekonomiska och sociala utvecklingen på Kuba går långsammare än förväntat. Sedan 2008 har den kubanska regeringen påbörjat ett arbete att uppdatera den ekonomiska och sociala modellen. Denna process har inkluderat insatser för att modernisera statligt ägda företag och institutioner samt öppna upp för icke-statliga aktörer att agera. Den ekonomiska utveckling som pågår på Kuba har som syfte att etablera strukturer som kan öka effektiviteten inom den offentliga administrationen samt utveckling på lokal nivå. Alla kubaner är garanterade utbildning och sjukvård men under de senaste årtiondena har kvaliteten på utbildning och hälsovård försämrats. Majoriteten av kubaner lever fortfarande under mycket knappa ekonomiska förhållanden och stor varubrist råder.

Portföljnivå

De enligt årsplanen planerade insatserna beslutades under 2017 och implementeringen har inletts. Således är det Sidas bedömning att strategin på portföljnivå i relation till en hållbar samhällsutveckling i dess olika dimensioner går i önskvärd riktning.

⁵ Freedom in the world 2018, Cuba, sid.2

⁶ Promoting economic rights, gender equality and democratic culture on Cuba 2017-2020, Preliminary results, 1st of July until 31st of December, 16/001322.

Insatsnivå

Inom ramen för samarbetet med **SKL** och den förstudie⁷ som Sida har beviljat genomfördes bl.a. ett besök i mars 2017 av en delegation från Kuba. Besöket var en vecka och bestod av utbildning och diskussion kring samhällslösningar på kommunal nivå. Besöket avslutades med ett fältbesök till en kommun utanför Stockholm där delegationen fick besöka ett kontaktcenter samt en återvinningscentral. SKL International och den kubanska motparten presenterade i slutet av 2017 ett utkast till projektförslag till Sida vilket bedöms vara relevant och i enlighet med avtalet mellan Sida och SKL. Projektförslaget ger förutsättningar för att påbörja arbete att bidra till stödområdet 1 och dess mål 1.2.

Diakonia bidrar till målet bla genom stödet till Centro Lavastida som innefattar stöd till småföretagare och jordbrukare. Ca 210 jordbrukare eller egenföretagare har stärkts, varav 60% kvinnor under perioden juli-december. Ekologiskt jordbruk och permakultur bidrar till en hållbar samhällsutveckling både ur ett ekonomiskt perspektiv genom ökade inkomster, ett socialt perspektiv genom erfarenhetsutbyte inom nätverk och förbättrat socialt skyddsnät samt miljömässigt genom mindre miljöpåverkan och slutna kretslopp. Jordbrukarna och dess familjer får även förbättrad hälsa genom en mer varierad och förbättrad kost⁸.

2.1.3 Mål 1.3 Värnande av och ökad kunskap om mänskliga rättigheter och jämställdhet, inklusive hbtq-rättigheter och rättsstatens principer hos offentliga institutioner och det civila samhället

Utveckling mot strategimålet

Kuba är en enpartistat utan fria demokratiska val. De medborgerliga och politiska rättigheterna är fortsatt mycket kringskurna. Kuba var en av de grundande FN-staterna och röstade för antagandet av Deklarationen för mänskliga rättigheter (UDHR) 1948. Kuba har skrivit under men inte ratificerat Konventionen om civila och politiska rättigheter (ICCPR) samt Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) 2008. Oliktänkande utsätts ofta för frihetsberövande på godtyckliga grunder och trakasserier av polis och säkerhetstjänst. Det kubanska rättsväsendet anses inte vara oberoende av staten och den Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter (IACHR) uttryckte 2016 sin oro för det plötsligt ökande antalet godtyckliga arresteringar samt de ökade våldet i samband med arresteringarna. Den kubanska kommissionen för mänskliga rättigheters (CCDHRN) statistik för godtyckliga arresteringar visar en minskning i arresteringar under 2017 i jämförelse med 2016. Siffrorna är ändå mer än en fördubbling om man jämför med 2010 vilket var det året som CCDHRN började föra statistik.

Det är Sidas bedömning att utvecklingen mot strategimålet under 2017 inte gått i önskvärd riktning.

Portföljnivå

Sida har under året fattat beslut om två förstudier inom kultur och deltagande på lokal nivå. Dessa har inletts och genomförts enligt plan. Det är Sidas bedömning att utvecklingen av strategiportföljen går i önskvärd riktning.

⁷ 10465 beslut samt utkast programförslag december 2017

⁸ Promoting economic rights, gender equality and democratic culture on Cuba 2017-2020, Preliminary results, 1st of July until 31st of December, 16/001322

Insatsnivå

I september 2017 beslutade Sida om att inleda en förstudie kring möjligheten för en svensk aktör att stödja kubanska kulturaktörer. Den svenska organisationen **SELAM** inledde förstudien med en resa till Kuba för att samtala med relevanta kulturaktörer och undersöka möjliga samarbeten. Förstudien avslutas under våren 2018 och i avtalet ingår att SELAM skall presentera ett projektförslag samt en rapport av förstudien.

SKL:s förstudie inkluderar att arbeta med deltagande på lokal nivå samt hur jämställdhet kan integreras i kommuners planerings- och uppföljningsprocesser.

Dessa två stöd bidrar till förutsättningar att uppnå mål 1.3 i strategin under strategiperioden.

2.2 Stödområde 2: Förbättrade möjligheter och verktyg för fattiga människor att kunna förbättra sina levnadsvillkor

2.2.1 Mål 2.1 Bidra till förbättrade förutsättningar vad avser hållbar ekonomi och samhällsstyrning

Utveckling mot strategimålet

Den ekonomiska utvecklingen på Kuba är svårbedömd, dels på grund av bristen på vederhäftig information, och dels därför att den ekonomiska politiken är ombytlig och inkonsekvent. Under senaste året har ekonomin påverkats mycket negativt av framförallt Venezuelas ekonomiska kräftgång, tidigare deras viktigaste handelspartner. Både export och import har minskat avsevärt, men handelsunderskottet består. De statliga företagen går fortsatt dåligt och lönenivåerna där är mycket låga, vilket tvingar många anställda att skaffa alternativa inkomster.

Å andra sidan står den småskaliga privata företagsamheten för en växande andel av BNP (uppskattningsvis drygt 15%), och sysselsätter idag nära 600 000 personer. Detta trots bristen av företagsstöd från staten, och trots åtstramningar för företagarna som införts under året. En annan viktig faktor är de s k remesas, vilka uppskattas uppgå till ca 20 mdr USD per år. Utan dessa inkomster skulle sannolikt ekonomin och folks liv se mycket annorlunda ut. Kommande ekonomiska vägval under 2018 kan komma att vara mycket betydelsefulla. Om de innebär stöd till egenföretagande, reformer av lagar och regler, effektivisering av statliga företag, kan det bidra till en mer hållbar ekonomisk utveckling.

Portföljnivå

Den, sedan 2016, pågående insatsen ligger i linje med strategimålet. De enligt årsplanen, för 2017, planerade insatserna beslutades under 2017 och implementeringen har inletts. Således är det Sidas bedömning att strategin på portföljnivå i relation till förbättrade förutsättningar vad avser hållbar ekonomi och samhällsstyrning går i önskvärd riktning.

Insatsnivå

Projektet ”International Bank Management” genom stöd till **NIR**, fortgår enligt plan. Utbildningen bidrar till att de finansiella aktörerna bättre förstår sin roll, utvecklar sin kunskap och interna system. De har under senaste året genomförts en hel utbildningscykel med utvald personal från de deltagande sju bankerna samt Finans- och Ekonomiministeriet inom hållbara finansiella tjänster, internationell

handel, kreditgivning, riskhantering samt uppfyllande av internationella standarder. Deltagarnas nivå under 2017 har varit hög och engagemanget likaså. Ett tydligt initialt resultat är att kommunikationen och utbytet mellan de olika bankerna utvecklats betydligt i och med utbildningen. Dock är det för tidigt för att se hur bankernas internationella verksamhet har förändrats.

Diakonia har bidragit till en hållbar ekonomi inom den privata sektorn genom förbättrade förutsättningar och stöd till småföretagare och jordbrukare. I många fall genererar dessa privata producenter inkomster som överstiger de som vanligen erhålls inom den statliga sektorn. Diakonia har fyra samarbetspartner som arbetar inom social och ekonomisk rättvisa med fokus på kapacitetsutveckling, stärkande av organisationer och allianser samt påverkansarbete. Under sex månader har bland annat cirka 200 småföretagare/jordbrukare stärkts genom kapacitetsutveckling, varav cirka 60% kvinnor. I Cardenas har ett 130-tal egenföretagare fått utbildning inom ”management dialog” i syfte att utöka och sprida kunskapen kring småföretagande⁹.

3 Implikationer för det fortsatta strategigenomförandet

Sida redovisar i strategirapporten det första året av strategins genomförande. Sidas övergripande bedömning är att utvecklingen i många fall inte går enligt plan. Sida anser dock inte att det finns behov av att ställa om strategigenomförandet eller justera portföljen för närvarande. Samtidigt är det en utmanande kontext där det krävs flexibilitet och lyhördhet från både Sida och genomförande parter.

Vid Sidas senaste resa i februari 2018 blev Sidas möte med MINCEX inställt med mycket kort varsel. MINCEX var tydlig med att Sida/ambassaden borde ha informerat om programmet tidigare och fått en officiell bekräftelse på att det var godkänt. Ett antal planerade möten kunde inte genomföras då Sida och ambassaden inte fick ett formellt godkännande av MINCEX. Detta gällde samarbetspartner inom Ekonomiprogrammet, NIR och ILAC. Ambassaden kommer tillsammans med MINCEX att fastställa rutinen inför våra resor och syftet är att förbereda resorna i god tid för att minimera risken att inte få MINCEX:s formella godkännande och säkra möjligheten för Sida att följa upp stöd och träffa samarbetspartner på Kuba.

⁹ Diakonia, Promoting economic rights, gender equality and democratic culture on Cuba 2017-2020, Preliminary results, 1st of July until 31st of December 2017, sid. 14, 16/001322.